

SYMBIOTIC SONG

נצבים-וילך תשע"א

18 'Is it not because my God is not in my midst that these evils have come upon me?' 19 But I will surely have concealed My face on that day because of all the evil that it did, for it had turned to gods of others. 19 So now, write this song for yourselves, and teach it to the Children of Israel, place it in their mouth, so that this song shall be for Me a witness against the Children of Israel.

2

19. **השירה הזאת** — This song, i.e., the next Sidrah, Haazinu (Rashi). Haazinu is called a song because Jews always chant it and it is written in the form of poetic verse (Ramban). This, however, does not explain why God ordained that its contents be a song. Rabbi Gedaliah Schorr explained that "song" implies the concept of harmony, in that people recognize that all elements of the universe fuse in carrying out God's will, just as all the notes in the score of a complex song, all the instruments of an orchestra, and all the voices in a choir join in harmonious cooperation to create a song, as opposed to the disjointed noise that results from the failure of the notes, instruments, and voices to harmonize properly. In Haazinu, Israel is shown how all parts of Creation respond harmoniously to the sins and good deeds of God's people.

4

חיי וילך משה שעא

יא] ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל (גמ' ט). ודקדקו המפרשים הלא אמר מתחילה שחלית כתיבת ספר תורה הוא משום ולמדה את בני ישראל, הרי שעיקר הכתיבה כדי שיהיה בידם לעסוק בתורה, ומת היא כוננת סיום הפסוק שטעם הכתיבה למען תהיה לי השירה הזאת לעד וגו'.

פרשת וילך

מראש צורים

382

המצווה האחרונה שבמנין המצוות היא מצוות כתיבת ספר תורה. לאחר תרי"ב המצוות שנצטוו ישראל, נוספה להם מצווה זו הכוללת את כולן כאחת, במצווה לכתוב בספר התורה את כל דברי התורה עד תומם.

כיוצא בכך נאמר לכל העם. לאחר שנצטוו בתרי"ב המצוות, נאמרה להם מצוות כתיבת ספר תורה, כאמור בפסוק (דברים לא, ט): "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת". אולם נתחבטו המפרשים בביאור פסוקים אלו: לאינו שירה מתכוננת התורה באומרה "השירה הזאת", והיכן רמוז בפסוק זה הציווי אודות כתיבת כל ספר התורה?

3

6

למדנו מכאן כלל יסודי. אמנם טובה רבה מוטלת על האדם לחזור לה' על הקורות אותו ולאמור שירה על נס המתרחש עמו. כל התרשלות מאמירת שירה בעתים כאלו, נחשבת כפגם שלילי (עיין סנהדרין צד, א). אולם לא פחות חשוב מכך לשנן את דבר המחוייבות לשמור את דברי התורה במלואם, ואח התוצאות הבלתי נעימות העלולות לקרות אם לא ייעשה כן. לפיכך אף התוכחה התמציתית שבפרשת "האזינו" גם היא מכונה "שירה", להורות על חובת שינונה בפה והחזרתה ללבבות.

5 שירת האזינו

רש"י וכמוהו עוד רבים מפרשני המקרא מסבירים כי כוננת התורה באומרה "השירה הזאת" לשירת "האזינו", הכתובה להלן בתורה. אלא שהיא נופא טעונה הסבר: מדוע מכונה פרשת "האזינו" בשם "שירה"? כדרך כלל מקובל לאמור שירה בעת שמחה, על נס של הצלה וכיוצא בזה, כדרך שמצינו בשירת הים שנאמרה לאחר נס קריעת ים סוף או בשירת חבאר. אולם מה טעם קרויה פרשת "האזינו" בשם זה? לכשנדייק בפגשה זו נמצא בה דברי תוכחה חריפים ונוקבים במיוחד, ואלו עשויים

חסד ומשפט אשירה

ה"שפת אמת" (וילך תניא), מוסיף טעם לשבח מדוע פרשת "האזינו" מכונה בתורה בשם "שירה". אמנם רוב דברי פרשה זו נסובים אודות העונשים הקשים והפורעניות העלולים ח"ו לבוא אם לא ישמרו ישראל את התורה, אולם מעלתו הגדולה של עם ישראל שהוא מכיר בבירור שגם עונשים אלו הינם לטובתו, ועל כן גם עליהם הוא מסוגל לאמור שירה. דרגה עילאית זו מוצאים אנו אצל דוד המלך ע"ה. הוא מסוגל היה לקרוא על עצמו את הפסוק הנפלא (תהלים קא, א): "חסד ומשפט אשירה", והדברים נתפרשו בפי הגמרא (ברכות ס, ב) לאמור: "אם חסד אשירה ואם משפט אשירה". דוד המלך הכיר בכך שגם משפטי הקביה נובעים רק מתוך הרצון להיטיב עימו באחריתו, ועל כן גם עליהם הוא מצא לנכון להודות ולשורר, ולהשוות מנדונו בהודיה על הרעה בשם שהודת על הטובה. וזו

לעורר את האדם לפשפש במעשים ולחזור בתשובה, אך לא לשמחה יתירה. אם כן, מדוע מוצאת התורה לנכון לקרוא דווקא לתוכחה זו בשם "שירה"?

משיב על כך הרמב"ן בפירושו:

ויקראה "שירה" כי ישראל יאמרו המיד בשיר ובזמרה, וכן נכתבה בשירה כי השירים יכתבו בהם הטק במקומות הנעימה. לפי הסבר זה, ציוותה התורה שישראל יקראו פרשה זו בנעימה מיוחדת, כדרך שקוראים שיר, כדי שהדברים יהיו שגורים תדיר בפי הכל. * זו גם הסיבה לצורת כתיבתה המיוחדת של פרשת "האזינו", שהיא כתובה בשילוב רווחים רחבים ביותר כדרך כתיבת שירות, באשר הרווחים שבין המלים מצביעים על הנעימות שהיו מושמעות תוך כדי קריאת הדברים.

הוא שאמר (תהלים קטו, נד): "צרה וגוון אמצא ובשם ה' אקרא", באותה
מטבע עצמה שבה שיבח והילל על הישועה באומרו (שם, יג): "כוס ישועות
אשא ובשם ה' אקרא".

לא הכל ניצבים בדרגת דביקות בה' כוז של נעים ומירות ישראל, אולם
יותר משמץ מהכרה זו היא נחלת כל בן ישראל. מאבותינו נחלנו את
ההכרה ש"כל מה דעבוד רחמנא לטב עביד", ועל הכל יש לנו להודות
לקב"ה.

כך בדיוק מתייחסים ישראל לתופעות הזעם והתוכחה שהיו לדאבונו
מנת חלקם. עם כל הכאב שבדבר, מתוך בינה יתירה הם מודים לבורא גם
עליהם. ישעיהו הנביא מביע תחושה זו בפנייתו הנשגבה של העם אל
הקב"ה (ישעיה יב, א): "אזוך ה' כי אנפת בי, ושוב אפך ותנחמני". במבט
לאחור מובן שגם לכעס ולחרון האף היה מקום, באשר הוא המקדם ומקרב
את הופעת הנחמה.
תחושה עלילאית זו מקופלת במה שתוכחת "האוינו" מכונה וכתובה
בתורה כשירה, ללמדך את דבר היחס שבו יש להתייחס גם להתרחשויות
אלו.

8 נחמה

שירת האוינו ענינה חשוב ביותר בתורה, וכתב
כמד"כ בפר' הקודמת והיה כי תמצאן אותו רעות
רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא
תשכח מפי זרעו. ולעיל מינה כתיב, ואנכי הסתר
אסתיר פני ביום ההוא וגו' ועתה כתבו לכם את
השירה הזאת, ופירש"י שקאי על שירת האוינו,
ואע"פ שמפסוק זה ילפינו המצוה לכתוב ספר תורה,
כבר כתב בספר החינוך שהמצוה היא לכתוב את
התורה אשר בה כתובה השירה הזאת, ומשמע
שהשירה הזאת היא עיקר התורה שכל התורה קרויה
על שמה, והיא העצה למצב של הסתר הפנים הגדול.
ובספרי אמרו, גדולה שירה זו שיש בה עכשיו ויש
בה לשעבר ויש בה לעתיד לבא, ויש בה בעולם
הזה ויש בה לעולם הבא, וראוי לבאר גדול ענינה.
וכן צ"ב מד"כ בסוף פר' וילך, וידבר משה באוני
כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תומם.

9 מה ההרגשה באומרו עד תומם. ובעצם הענין צ"ב
מדוע נקראת שירת האוינו בשם שירה, הרי לכאורה
היא תוכחה ועונשים, כדוגמת מד"כ כי אש קדחה
באפי ותיקד עד שאול תחתית וגו' אספה עלימו רעות
חצי אכלה בם, ומה ענין שם השירה בזה, ומה יתירה
של פרשה זו מכל התורה שהיא הנקראת שירה.

אכן הביאור כזה כמו שכתב הרמב"ן בענינו
(לכ, ט) ששירת האוינו היא בנו לעד אמת ונאמן
תגיד בבאיור כל המוצאות אותנו, והיא הבטחה
מכוארת בגאולה העתידה. ובתחילה מזכירה התורה
את כל החדש שעשה עמנו הקב"ה מאז שלקחנו
לחלקו, הטובות שעשה עמנו ואיך שנשא והרים
אותנו. וכמד"כ יצב גבולות עמים למספר בני ישראל
כי חלק ה' עמו יעקב חבל נתלתו ימצאוהו בארץ
מדבר, שזוהו מגדול אהבת הקב"ה לישראל אשר

באהבתו בחר בנו ועשה לנו כל הנסים והחסדים
במדבר. וכמו שמפרש הספורנו ש"ו אמר הלה'
תגמלו זאת עם נבל ולא חכם, היינו שאינם מבינים
במדיניות להבין אחרית דבר, מה הקב"ה רוצה
לעשות מהם. ואח"כ מזכיר הכעס אשר היה מלפניו
ית' עליהם על אשר מרדו בו ית' עד ששלח בהם
בארצם דבר ורוע וחייה רעה וחרב ופירסם בכל רוח,
וכל שאר העונשים הכבדים הנזכרים בפרשה. וסיום

השירה הוא, הרנינו גוים עמו כי דם ענדיו יקום
ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו. שבעת הגאולה
העתידה ינקום הקב"ה בגוים על כל הצרות שסבלו
ישראל תחת ידם בגלות. וזה דבר ברור כי על
הגאולה העתידה יבטיח, כי בכנין בית שני לא הרנינו
גוים עמו וכי ובימים ההם לא השיב נקם לצריו
ולא כפר אדמתו עמו, ומוכרת ע"כ שזה קאי על
הגאולה העתידה שאז יראו הכל גדולתן של ישראל
וירנינו גוים עמו. ומסיים הרמב"ן, והנה אין בשירה
הזאת תנאי בתשובה ועבודה, רק היא שטר עזות
וכי, שלא ישבית זכרנו וישוב ויתנחם ויכפר על
חטאתינו למען שמו, אם כן השירה הזאת היא הבטחה
מכוארת בגאולה העתידה. והיינו שאם היה איהו
שהוא תנאי נמצא שאם לא יתקיים התנאי אין
הגאולה מובטחת ח"ו, אלא זוהי הבטחה גמורה בלי
שום תנאי, שאפילו אם לא יעשו תשובה תהיה
הגאולה העתידה מכל מקום. וכמאה"כ (יחזקאל כ)
חי אני נאום ה' אם לא ביד חזקה וגו' אמלך
עליכם, שכל העונשים הם רק כדי לטהר ולצרף
את ישראל לקראת הגאולה העתידה אבל עצם
הגאולה מובטחת בלי שום תנאי. וכתב הרמב"ן שלוח
רמו הכתוב שאמר ויבא משה וידבר את כל דברי
השירה הזאת באוני העם, הזכיר כל להגיד שהיא
כוללת כל העתידות למו.

והאמונה של השירה הזאת היא מקור החינוך
ליהודי, כשעומד בראש השנה ורואה איך שמכל
קבלותיו בכל שנה לא נשאר כלום, ידע שגם בעת
ואנכי הסתר אסתיר פני, התשובה היא ועתה כתבו
לכם את השירה הזאת, שהיא שירה להשי"ת בגלל
ההבטחה האמורה בה שהקב"ה תמיד עם יהודי ובל
ידח ממנו נדח. וכמו שהיה חוזר תמיד מרן אדמו"ר
בב"א זי"ע ששום אנהה של יהודי ושום תנועה של
יהודי אינה הולכת לאיבוד. והבא לטהר מסייעים

אותו, אף אם לא רואים זאת אבל יש לנו הבטחה
שהקב"ה יגאל אותנו בכלל וכפרט, ויהודי צריך
להאמין כי קץ שם לתושך ולבסוף יוכלוהו הקב"ה
אל תיננו. זו שירתו של יהודי ואושר חיו כאשר
הוא סמוך ובטוח בקשר הנצחי שלו לאביו שבשמים
כי לא ירח ממנו נדח. שהצער הקשה ביותר ליהודי
הוא כאשר נדמה לו שהוא מושלך מלפניו ית', כמ'
אל תשליכני מלפניך, ואושר חיו הוא כאשר יודע
ומרגיש שכל ירח ממנו נדח. וזוהי כל תכליתם של
השבחות והי"ט, שיהודי ירגיש בם את השי"ת,
שבהם מתבטלים כל המסכים המבדילים המסתירים
מיהודי את ההרגשה הזאת, והריהו מתחדש כברייה
חדשה ושב להרגיש את השי"ת.

וזה כל התכלית של הימים הנוראים, שיהודי
יחזור שוב לשרשו, וירגיש כי חלק ה' עמו יעקב
חבל נתלתו בכללות ישראל וכפרשות.

This pasuk is the source of the 613th mitzvah in the Torah — the obligation of every Jew to write a Sefer Torah (see Shulchan Aruch, Yoreh Deah 270). The Torah Temimah (§26) wonders where in this pasuk it can be inferred that a person is obligated to write an entire Sefer Torah. It would seem that the obligation is to write this song which, as Rashi says, means Parashas Haazinu. He quotes the Rambam (Hilchos Sefer Torah 7:2) who explains that it is a positive commandment for every Jew to write a Sefer Torah which contains this song, since one is not permitted to write the Torah as "parshiyos, parshiyos" (chapters, chapters). Since it would not be permissible to write

only the Song of Haazinu, the mitzvah must be to write a full Sefer Torah which contains the Song of Haazinu.

יטשטשו את המסר שהוא חפץ להעביר לקוראיו, תיפגע איכות יצירתו. ככל שיצליח המחבר לבאר דבריו בצורה מובנת יותר, פק ייחשב מאמרו למעולה יותר. לפיכך, משעה שעמד קורא המאמר על דעת כותבו, הוא יכול להסכים לדברים שנכתבו או לחלוק עליהם, אולם אין לו מה להפוך ולדוש בהם. שהרי הדברים כבר נתבארו באר היטב.

* שונה לחלוטין היא כתיבת שירה. זו דווקא צריכה להצטיין בריבוי של מליצות, בשימוש בקטעי פסוקים וכיוצא באלו. רעיונותיו של משורר מובעים בשפת רמזים והרבה יש לעמול כדי לדרת לסוף כוונת דבריו, ובשביל להבין את הרעיונות שביטא ברמזי המליצות ובחלקי הפסוקים שהמפורש משתמש בהם. גם צורת כתיבת השירה שונה מזו של פרוזה רגילה. השירה נכתבת בשורות קצרות יחסית וברוחים גדולים, כמו להורות שהרבה יותר ממה שנכתב במפורש רמזו בבין השיטין, ויש לתת את הדעת בכדי לחדור למעמקי הבנת הדברים. כיון שהרעיונות אינם שקופים למדי, אפשר שאיש בער לא ימצא כל ענין בקריאת השירה. מי שאינו מבין בטיבה של שירה עלול מתוך בורותו להגיע לידי זלזול כנכתב, אולם יודעי דבר יתענגו מקריאתה. גם מי שסבור שכבר חשף את המסר אותו ביקש המשורר להביע בשירתו, בעיון נוסף יגלה רבדים ומעמקים נוספים שנגנזו בין שורות השירה, וכבר אמר שלמה (משלי א, ה) שיש צורך "להבין משל ומליצה, רבוי חכמים וחידותם".

מצוה תריג
מצוה לכתוב כל אחד מישראל
ספר תורה לעצמו

א) שנצטוונו להיות לכל איש מישראל ספר תורה, אם כתבו בידו הרי זה משוכח ונאחזב מאד, וכמו שאמרו זכרונם לברכה נמנחת ל' ע"א] כתבו, כלומר בידו, מעלה עליו הכתוב כאילו קבלו מהר סיני, ומי שאי אפשר לו לכתבו בידו ישכור מי שיכתבו לו, ועל זה נאמר (דברים ל"א, י"ט), ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדוה את בני ישראל, כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זאת.

משרשי המצוה, לפי שידוע בבני אדם שהם עושים כל דבריהם לפי ההכנה הנמצאת להם, ועל כן ציונו ברוך הוא להיות לכל אחד ואחד מבני ישראל ספר תורה מוכן אצלו שיוכל לקרות בו תמיד ולא יצטרך ללכת אחריו לבית חברו, למען ילמד ליראה את ה', וידע וישכיל במצוותיו היקרות והחמדות מזהב ומפז רב. ונצטוונו להשתדל בזה כל אחד ואחד מבני ישראל, ואף על פי שהניחו לו אבותיו, למען ירבו הספרים בינינו ונוכל להשאיל מהם לאשר לא תשיג ידו לקנות, וגם למען יקראו בספרים חדשים כל אחד ואחד מישראל פן תקוץ נפשם בקראם בספרים הישנים שיניחו להם אבותיהם. ודע בני, שאף על פי שעיקר החיוב דאורייתא אינו רק בספר התורה, אין ספק שגם בשאר הספרים שנתחברו על פירוש התורה יש לכל אחד לעשות מהם כפי היכולת מן הטעמים שאמרנו, ואף על פי שהניחו לו אבותיו מהן רבים, וזהו דרך כל אנשי מעלה יראי אלהים אשר היו לפנינו לקבוע מדרש בביתם לסופרים לכתוב ספרים רבים ככרכת השם אשר נתן להם.

14
שירת התורה

כאמור, הרמב"ם מסביר שחיוב כתיבת התורה נובע מתוך המצווה שאמרה תורה "כתבו לכם את השירה הזאת", שמשמעותה כתיבת שירת האוינו, אלא שמבחינה הלכתית לא ניתן לבצע מצווה זו אלא על ידי כתיבת כל ספר התורה. אולם רבים מן המפרשים האחרונים פירשו את הדברים כפשוטם. הם ביארו ש"השירה הזאת" שנצטוונו לכתובה, היינו התורה כולה, כי בהקשר זה מכונה כל ספר התורה בשם "שירה" (עין "ערוך השולחן" סימן ער, בהסתמכו על דברי הגמרא במסכת נדרים, לא, א. ובענין זה כתבו עוד רבים מן האחרונים). מה טעם קרויה התורה כולה בשם "שירה", וזהו היא אינה נכתבת בצורה שניתנת תשובה מעניינת בנידון כתב בעל "העמק דבר", בהקדמת פירושו לתורה "קדמת העמק" (סימן ג). הוא מסביר ענין זה תוך כדי ניתוח המבדלים היסודיים שבין כתיבת מאמר או סיפור (פרוזה) לבין כתיבתה של שירה. מאמר צריך להצטיין בבחינת כתיבתו. הרעיון או המסרים שמבקש מחבר המאמר או הספר להביע, צריכים להיות מובעים במירב הבהירות למען ירוץ הקורא בו, אם ישתמש המחבר בריבוי מליצות שיסתירו או

16

* לפיכך יאה לתורה התואר "שירה". על דעת התורה לא ניתן לעמוד מקריאה שטחית רגילה של הפסוקים. אררבה, מי שלא למד להתעמק בתורה, אפשר שלא ימצא בה ענין. רק מי שהשכיל לדרת לחקר הבנת לשון רמזיה, מוצא טעם בכל האמור בה, וככל שתקדם ללמוד ההכנה בטיב מליצת התורה ימצא בה יותר טעם. גם אם השכיל אדם לעמוד על האמור בתורה, בכל התבוננות נוספת יגלה בה מעמקים נוספים ובאהבתו יושגה תמיד.

זוהי הסיבה שבגללה נדרשו חו"ל לכל ייתור או היסור של אות שבתורה, בהוכיחם שמאחורי שוני זה מסתתרת כוונה כלשהי. לפיכך הם הצביעו על כפל של מלים במקור לדרשות הלכתיות, כדרכה של שירה שבשפת רמזיה היא רומזת לעניינים רמים, ולא עוד, אלא שאפשר שנפסוקים רבים מצויים בפלי משמעויות, דרשים, רמזים וסגודות ועמק לפנים מעומק. עניינים כאלו אין למצוא במאמרים ספרותיים, ורק צורת השירה מהווה משל מסויים לתורה.

portion. The secret and mystery of Torah denote everything that a person is privileged to attain and understand. The very essence of Torah study is the revelation of secrets, to delve ever more deeply into the depth of Torah. This same knowledge of Torah assumes a new dimension when one immerses himself in it more deeply. Whatever such a person has already attained through his intense effort then becomes the simple meaning; as he plunges ahead, he plumbs more deeply, and he reveals the unknown, the incomprehensible. He is thus always occupied in the revelation of secrets.

19

R. Tady

effect is achieved by playing those individual notes — each note must be the correct one, played at the correct time — and the music results! One cannot produce music "as a whole" in one single action — one can only execute each individual tiny component faithfully and accurately; when this is carefully done, music is the result.)

/An analogy would be as follows: music is a deep and wonderful example of the beauty which can be perceived in the world. A musical experience is certainly greater than the sum of its parts, the individual notes which must be played to produce that music. One is moved by the totality of the music, the interrelationship and harmony of the notes which combine to produce the unique quality of the music as a whole. But that

20 Rav Pan

One can extrapolate a very practical lesson from this concept. When one learns Torah, he must see before him the whole Torah, not small pieces like a parashah here and a parashah there. That takes away so much of the drive and cheshek (desire) to become knowledgeable in the length and breadth of Torah.

Maran Harav Elazar Menachem Shach, zt"l, was once shown an innovative idea: a Gemara printed on individual pages to be put into a looseleaf. He became very upset and declared, "Is this what Torah is: a sheet of paper? A talmid must see the hekef (broad scope) of Torah and must realize the all-encompassing profundity of Hashem's wisdom. Only then can he truly aspire to become fluent in the whole Torah. But if he thinks Torah is one piece of paper, how can he be inspired to become a baki b'Shas (expert in the entire Talmud)?"

Shulchan Aruch, only Orach Chaim and parts of Yoreh Deah are studied. What about the rest? The old European rabbanim had Shas and poskim at their fingertips. Who today even aspires to that?

Perhaps this is the lesson from the words of the Rambam that Torah not be considered "parshiyos, parshiyos" — one should not be satisfied with mediocrity. Parashas Vayeilech is read either on the Shabbos before Rosh Hashanah or on Shabbos Shuvah, a time of year when a Jew strives to attain new heights in his avodas Hashem. He should take this important message to heart.

על התורה הנתונה לישראל רמז שלמה המלך באומרו (שיר השירים א: ה): "הביאני המלך חדריו". לאמור, התורה משולה לארמון פאר המבויק בהדרו. כל העומד לניכח הארמון מתפעל מיופיו ומתרשם מן ההכמה הרבה שהושקעה בתכנונו ובבניינו. אולם כל זה אינו אלא כאין וכאפס, לעומת מי שזכה להיכנס לתוכו ולהגיע עד לחדרי חדריו. שם ההתפעלות תגדל פי כמה. משזוכה האדם להוות בשפע אוצרות האמנות המצויים בחדרי הארמון התרשמותו גדלה שבעתיים, ואם איש אשר רוח בו הנהו, עז יהיה הפצו שיוכל להישאר תמיד קרוב לשכינת תמדה אלו. מה נאה משל זה ביחס לתורה.

18

שירת השלימות

נוכל להביט בענין זה מזווית ראייה נוספת. כבר נאמר לעיל שכל היופי שבשירה נובע מתוך התמזגות ריבוי הצלילים שבה להרמוניה מושלמת. תי אהוד מיצירה מוסיקלית אינו יכול להעיד מאומה על טיבה, ורק קריאת או השמעת היצירה בשלימותה מעניקה את מלוא ההתרשמות ממנה.

* כך פני הדברים גם ביחס לתורה. מצוות התורה מיישרות את האדם ומעלות אותו על דרך המלך של ההתקרבות לקביה. אולם הדברים הללו אמורים רק בתנאי שהאדם יקבל עליו את מצוות התורה בשלימותו, ואילו קיום חלקי של המצוות אין בכוחו לגרום לאדם את התועלת המצופה. על מצוות התורה אומר דוד המלך בתהלים (ט"ו, ח): "תורת ה' תמימה משיבת נפש", ובא על כך פירושה של חז"ל במדרש: "למה היא משיבת נפש? שהיא תמימה". רק בתמימות ובשלימות התורה מצויה הסגולה הנפלאה לשוכב את הנפשות ולהחיותן.

משל למה הדבר דומה? לשעון יקר, שאם כל חלקיו מורכבים במקומם ופועלים בדיוק, הוא עשוי להראות את השעה המדוייקת וניתן להתענג למראהו. לא כן אם אחד החלקים לקוי או שהוא חסר לחלוטין, אזי כל השעון נמצא פגום. שעון כזה במקרים מסויימים יראה שעה לא מדוייקת, ובמקרים אחרים יעצור כליל ממהלכו. הבער יכול לתמוה, וכי מה בכך אם חסר קפיץ זעיר אחד, הרי כל שאר הקפיצים, הברגים והחלקים הקינים הם?! אולם תמימה זו לא תועיל מאומה, השעון לא ינוע. שעון שאחד מחלקיו פגום או חסר לא יצביע על השעה המדוייקת. בתחומים אחרים חסרון קטן עלול להיות גורלי הרבה יותר. תרופה שהמינון

כה אינו מתוקן כהלכתו עלולה להיות הרת אסון. גם מכונית שהורכבה שלא כהלכתה עלולה להוות סיכון לאנשים רבים.

או ניטול דוגמא ממישור נוסף, המהווה משל קולע לעניינו. הרבה נאמר בספרים שהתורה היא הוראת דרך לאדם מישראל. בדרך זו עליו להלך כדי שישג את יעדו, הוא הדיקות בשכינה. התורה היא מסילת היושר שבה ינוע האדם על מנת להגיע לביצוע מושלם של חובתו בעולמו. ניתן לתאר לעצמנו עשרות ומאות פועלים שיעמלו ימים ולילות רבים בבניית מסילת ברזל האמורה לקשר בין שתי ערים הרחוקות זו מזו. לכשתושלם מלאכת הרכבת המסילת תהיה בכך תרומה משמעותית לבריות שלא יעטרכו להיטלטל בדרכים זמן רב מדי, ואפשר שבכך גם יואץ פיתוחם של מפעלים ותעשיות. אולם כל זה אמור רק אם המסילה תושלם במלואה. אם יחסר קטע מסויים מן המסילה, גם אם יהיה זה קטן זעיר, לא יועילו כל שאר הקילומטרים התקינים שבה. אם תנוע רכבת במסילה שחסר בה רק קטע אחד, היא מסוכנת בסיכון חמור, וככל שתגדל מהירות נסיעתה של אותה רכבת, יגדל הסיכון.

כך הם פני הדברים גם ביחס לתורה. המקיימה בשלימותה יפיק ממנה תועלת עצומה ברוחניות ובגשמיות, בעוד שקיים חלקים ממנה לא יניב את הפירות הרצויים ופעמים שגם סכנתו בעידו.

לקח זה עולה בין לשיטות המפרשים הסבורים שכל התורה כוננה לשירה, כאשר מעלתה נעוצה בשלימותה, ובין לשיטת הרמב"ם המבוארת לעיל, הסבור שמצוות כתיבת ספר תורה נלמדת ממה שאי אפשר לכתוב את התורה אלא בשלימותה, ולא פרשיות — פרשיות.

בין כך ובין כך יש במצוות כתיבת ספר תורה, שהיא האחרונה לתרי"ג המצוות, כדי לנטון אור על כלל התורה. ישמע חכם ויוסף לקח.

If you were to make a list of all the things you did today, it might look like this: You woke up, exercised, showered, ate breakfast, made a phone call, read the newspaper, checked the weather forecast, got dressed, went to work, had pleasant moments with some colleagues and unpleasant ones with others, took a lunch break, had some productive meetings and some unproductive ones, went home, ate dinner, did a little paperwork, talked with your family, read a magazine, and went to sleep. Along the way, you had hundreds of trivial encounters and perhaps one or two meaningful ones.

Your life is made up of countless such bits and pieces. One day's worth may not seem like much, but add up the pieces day after day, year after year, and you end up with an entire life split into millions of fragments, with no connecting thread. What is wrong with that? Human beings naturally abhor fragmentation, it rattles our peace of mind, creating untold tension and anxiety. What's worse, these trivial activities are bound to overwhelm the very few truly significant events in our lives. Over time, the fragments pile up and begin to suffocate your soul. While your inner self craves focus, purpose, and direction, any stray experiences disturb its steady course. Is it any wonder that after forty or fifty years of slogging through such disjointed days, we wake up and suddenly wonder, "What have I done with my life?"

hours devoted to earning a living, to eating and sleeping, to meeting your social obligations, how much time do you have left to satisfy your true needs, to pursue your higher goals? Amidst the clamor of your chaotic life, how can you hear the voice of your soul?

* Obviously, it is impossible to eliminate your basic daily needs—you have to eat and sleep and make a living. So the only option is to find a thread that unites all your daily activities and sews all the fragments together.

22 This thread is the mission that G-d has asked you to fulfill: to refine yourself and every aspect of your life, from your intellect and emotions all the way down to the most mundane activities. Such focus has a twofold result: Everything in your life becomes united toward one end, eliminating the fragmentation, and even the smallest activity becomes infused with real meaning, since everything you do has a G-dly purpose.

* How do you become G-dly? By connecting to your soul. And how do you connect to your soul? By giving it time. Instead of acknowledging your soul sporadically, at certain times and in certain places, you acknowledge it all the time, everywhere. You sanctify every moment of your life—not only while you are studying or praying or doing charitable deeds, but while you are eating and sleeping, at home or at work, while traveling or on vacation. Instead of carrying out your daily activities by rote, you discover the G-dliness within each of them.

23 Festivals of Life - R. Zev Leff

SEEING THE DIVINE WILL IN THE MITZVOS

Let us delve further. What dimension does this *berachah* add to Torah learning, and how is this hinted at in the verse?

The prophet *Yeshayah* castigated the Jewish people for the fact that they served Hashem "tzav tzav kav l'kav ze'er sham ze'er sham" — command by command, line by line, a little here, a little there" (*Yeshayahu* 28:10). HaKadosh Baruch Hu, who is One and whose will is One, has only one all-encompassing request for man: "And now what does G-d ask of you? Only to fear Him..." (*Devarim* 10:12). He requests from us a constant awareness of His presence, of His divine providence, of His control of the world and our ob-

24 ligation to emulate Him, and to function in the world totally in consonance with His will. Likewise, all of the 613 mitzvos are contained in the mitzvah of *emunah*, belief, in "*anochi Hashem Elokecha*" (*Maharsha, Makkos* 23b). But since we are human beings in a physical world, we cannot relate to this one unified divine will without it being broken down to segments that we can deal with individually. This is what is meant by "G-d said one thing, but we heard two" (*Tehillim* 62:12) — G-d gave us one word, one will, which had to be broken down into many parts.

Imagine a gigantic lightbulb, so large and bright that one cannot gaze at it. Put this lightbulb into a large globe with 613 windows. Through each window one can see just a glimpse of the lightbulb. The entire lightbulb can be perceived by looking through each of the 613 windows one after the other; thereby one can gain a composite picture of the lightbulb. So, too, each individual mitzvah is merely a small manifestation of G-d's one all-pervasive will and desire for mankind. Each mitzvah is a window to give us a glimpse of that one united will. (See also "The Essence of Chanukah," where this analogy is presented.)

25 There is more to leading a Torah way of life than observing 613 rules. The ultimate goal is to understand the implications of each mitzvah and glimpse the all-inclusive will of G-d that must shape and mold one's lifestyle, personality, values, and standards. In addition to obeying the commands, one must also understand the implications and meanings of those mitzvos and their broader contexts. That is why sometimes the Torah refers to listening to G-d's will as "*shomei'a l'kol Hashem* — listening to G-d's words" and "*shomei'a b'kol Hashem* — listening into His words." "*L'kol*" implies listening to His words, and "*b'kol*" implies heeding its implications. One who observes Torah "*tzav tzav kav l'kav*," who observes the limited rules but fails to be sensitive to the implication of the divine will inherent in each mitzvah, is missing something crucial.

Yaakov Avinu makes it a point to tell Esav, "I lived with Lavan and kept 613 mitzvos and didn't learn from his evil deeds" (*Rashi, Bereishis* 32:5). Just because he kept 613 mitzvos, it is not necessarily implicit that he did not learn from Lavan's evil ways. It is only if one seeks G-d's will within the mitzvos that he can be assured of creating a Torah *hashkafah*, a Torah character and lifestyle that precludes being influenced by Lavan's evil ways.

26 Section 1: Clarifying the Purpose of Life 21

There is a well-known idiom that one "sees only the trees but not the forest." Everything in the world serves a spiritual end, so we will use this saying for our purposes, to explain the proper lifestyle of *deveikus* to Hashem. There are 613 mitzvos, the main one being Torah study, as our Sages said, "Torah study is equal to all of them." The 613 mitzvos are only the roots, the details are very numerous. The words of the *Zohar*, who describes the 613 mitzvos as 613 pieces of advice, are well-known. What is this advice for? The answer is that they direct us how to cleave to the Creator!

That is to say, the mitzvos are not unrelated entities, but rather, a roadmap, indicators as to how to achieve *deveikus* to the Creator. The mitzvos, therefore, have two elements: There is the action or the speech specific to that mitzvah, and there is also the purpose of the mitzvah, which is to bring a person close to Hashem and achieve *deveikus*. The numerous details of the practical aspect of the mitzvos are the many trees of the forest. But we must not lose sight of the forest. From the standpoint of the inner essence and the ultimate goal, all the mitzvos have one end: closeness to Hashem and *deveikus* to Him. [Build For Me A Sanctuary]

The yetzer hara allows a person to learn Torah and observe mitzvos, but he conceals from him one simple point: what is the purpose of all this? It does not even allow him to think about the purpose. Rather, it keeps the individual in a state of habit, in which he learns Torah and does mitzvos without

giving any thought to the point of it all. That is the power of the yetzer hara. It is prepared to give a person everything but the main thing. The purpose of it all is lacking, chas

Chazal have said, "Even the emptiest of them [the Jewish people] are filled with mitzvos like a pomegranate" (Berachos 57a). The obvious question is: why, then, are they called "empty" if their mitzvos are as numerous as the seeds of a pomegranate? The Gaon HaRav Dovid Povarsky, zt"l gave a wonderful answer. He said that one might have many mitzvos to his credit: Torah, chessed, and many more. However, he will still be defined as empty. Why? Because a pomegranate has many seeds, but each one is distinct from the others. It is not like an apple or pear that is one unit. Rather, each

seed stands alone. Similarly, a person can learn Torah and perform many mitzvos, but he will still be considered empty, because his deeds are separate from each other, with nothing unifying them.

Torah and mitzvos must be performed organically, as parts of one unit, not as disconnected acts, chas veshalom. They must all participate in the building of one's inner spiritual edifice. If he has not achieved the inner element that unites all his Torah and mitzvos, a person might learn Torah his entire life and fulfill many mitzvos, but still be among "the empty ones among them".

What is this inner element? Deveikus to Hashem! The Torah must be studied in harmony, bearing in mind the principle that "Hashem, the Torah, and Yisrael are one" (Zohar 3:73). Through the Torah, one must cleave to his Creator. The term mitzvos is based on the word tzavta, referring to a bond with Hashem, as mentioned above. Consequently, both Torah and the mitzvos have one inner goal, which is closeness and deveikus to Hashem. If one is working to reach this goal, all the Torah he studies and all the mitzvos he performs will be interconnected, for they all will bring him to a common goal. But if Torah and mitzvos are not performed in a way that brings a person to this closeness, and there is nothing to unite them, they will remain disconnected from each other. When one's heart is empty of the Creator, and there is no realization of "I

30 will dwell in their midst" in his heart, this unifying element is lacking. There may be Torah and mitzvos, but there is no unified heart devoted to our Father in Heaven. There is no inner element attaching him to Hashem.

Every person must take stock of his spiritual situation and ask himself: "Does my way of life, my Torah, prayer and mitzvos, bring me to palpable, true deveikus to Hashem, or perhaps, chas veshalom, my deeds are like those of "the emptiest of them," lacking an inner element that unifies all the Torah and mitzvos I perform?"

31 חסד אמת - ר' ברוך

הרמב"ם הלכות ספר תורה (פרק ז' הל' א') כתב: מצות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ספר תורה לעצמו שנאמר: ועתה כתבו לכם את השירה וכו'.

לדבריו "השירה הזאת" מתייחס לכל התורה. וראוי להבין מאיזו סיבה נקראת התורה כולה שירה.

נראה, דשירה היא מוח ולב, פנימיות ורוח הקדש. ובניארו חז"ל שהמרווחים בין השורות שבשירה באו לרמוז על החלק הרוחני והרגשי שיש לצרף לשירה הכתובה. לפיכך נקראת התורה "שירה" כי כתיבת התורה איננה פעולה מעשית של כתיבה בלבד, שהרי הכותב ספר תורה בכתיבה נאה ביותר, ללא כוונה וללא קידוש הדיו, הקולמוס, הכתב והשמות הקדושים, הרי ספרו פסול. כתיבת הס"ת היא מעשית ורוחנית.

לכן מצאנו אצל ר' חנינא בן תרדיון עת נשרף וספר תורה עמו, שראה גוילים נשרפים ואותיות פורחות, שהרי אותיות ספר התורה רוחניות הן. לכן הולם אותם השם "שירה".

(שם)

ואפשר לומר כי שירה היא לא זמרה, וזמרה איננה שירה. כשאומרים "זימרה" הכוונה לענין החיצוני שיש לעשות כדי שהזימרה תישמע, לשם כך יש לומר כפה, להוסיף כלי נגינה, להוסיף זמרים ומקהלה, וכך תישמע לכל "הזימרה". וכך מצינו בתהילים (לג): "הודו לה' בכינור בנבל עשור זמרו לו", ובתהילים (פא): "שאו זימרה ותנו תוף כינור נעים עם נבל". וכן בתהילים (צה) "זמרו לה' בכינור, בכינור וקול זימרה".

לעומת זה "השירה" מורה על החלק הרוחני שבזימרה, על החלק של הנשמה שבשירה, אותה נשמה שמתרוממת ומתעלה בשירה, אותה שירה עליה אמרו דורשי רשומות כי עולם השירה נמצא ליד עולם התשובה, כי ע"י החלק הרוחני שבשירה יכול אדם גם להגיע לתשובה, ולהגיע למעלות של קדושה וטהרה, ולשאר מעלות נעלות ונשגבות. השירה יוצאת מתוך הלב, מתוך הנשמה, מתוך העצמיות של האדם אשר שבשירה הוא נותן את נשמתו ואת ה"לב" שבתוכו.

זהו מה שאנו אומרים כביל הסדר "לפיכך אנחנו חייבים להזרות להלל לשבח לפאר לרומם להדר לברך לעלה ולקלט למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הניסים האלה: הוציאנו מעבודת לזירות, מינון לשמחה, מאבל לירט, ומאפילה לאור גדול ומשעבוד לגאולה. ונאמר לפניו שירה חדשה וכו'". וזהו השירה שמבטאת את הנשמה ואת כל הפנימיות שלנו כדי להביע במקצת את תודתנו לבורא העולם. וכך בהמשך שם: "ונחדה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו". וכל אלה כודאי שאין כונתם שניתן לקב"ה מזמרתנו, לא מתכוונים אנו לומר זימרה לתודה וברכה, אך מתכוונים אנו לשיר שירה חדשה המבטאת את הנשמה ואת הלב כדי להודות ולשבח.

היו לי הוקף בבית מגורי - הייתי משתעשע בחוקיך והיו לי זמירות לשעשועיך. ומרחיב לבאר שם המהרשי"א: "כי הזמר הוא בפיו של אדם לפי שעה, אבל דברי תורה הם צריכים תמידות שלא ימוש מפיו". כלומר, הזמירה שהיא תוצנית מבטאת רק את אותו רגע של זמירה, אך דברי תורה שנקראו "שירה" הם עמוקים הרבה יותר, וגם אחר זמן רב עוד נשאר הרשם של השירה, אותו רשם פנימי רחני של הנשמה אשר בקרבנו.

אם נשים לב, בכל מקום שמוזכרת התורה את השירה הזאת כמו בפרשת וילך שהזכרנו, מפרש שם בתרגום אונקלוס "תושבתתא", כלומר, אין זו שירה של זמרה, אין זה רק דבר תוצני גרידא, זו "שירה" של שבה, שירה היצאת מבפנים, כי התורה היא כולה שיר ושבתה, הלל לקב"ה. והרי ע"י לימוד התורה אדם רוכש לעצמו לא רק ידיעת התורה אלא רוכש לעצמו גם יראת שמים, קדושה וטהרה, וזהו חלק "השירה" של התורה. וזה מה שאומרת התורה "וזהו בי תמצאנה רעות רבות וצרות, וענתה השירה הזאת לפני לעד וגו'", כלומר, בזמן הצרות והרעות שיתרחשו בעולם, התורה תשמש לנו לחיזוק באמונה ובכסחון בבורא העולם, התורה הזאת תהיה לנו לשירה פנימית, לחיזוק הנשמה, ולתחזוקת רוחנית. כך גם בעת פטירתו של משה רבינו היה צער גדול וכבד לעם ישראל, וכולם תמחו שאלו "מה יהיה", אין יסחרו ללא מנהיגם הגדול משה רבינו. ולכן נאמר "ידבר משה באוני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תומם", בעת קשה כזו יש לשמוע וללמוד את "השירה" של התורה, את החלק המחזק את הלבבות השבורים.

34 בזה נבין ענין נוסף. הגמרא במס' סנהדרין (כ"א) אומרת: "אמר רבא, אעפ"י שהניחו לו אבותיו ספר תורה, מצוה לכתוב משלו שנאמר: 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת', וכותב בעל 'תורה תמימה': 'המפרשים פירשו בטעם הדרשה 'לכם משלכם' כמו בעלמא, אבל באמת אין סברא כלל שירושת אבות לא תהא נקראת משלכם, הלא בודאי הירוש 'אתרוג' שגם עליו נאמר 'ולקחתם לכב' ודרשין לכם משלכם' - יוצא בו נזקרא אצל הירוש משלכם".

אבל באמת נראה לי לפרש שכאן כוונת ה"לכם" היא שונה מכל המקומות והמצוות שהתורה ציינה את ה"לכם". משום שהתורה היא שירה, היא ענין פנימי שבנשמה, התורה - השירה צריכה לבטא את החלק שלכם בה, שאתם חלק ממנה מתורתנו הקדושה, ואין אלו שני דברים שונים, שהרי קב"ה אורייתא וישראל - חד הוא. וזהו כוונת התורה לומר "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וגו'". השירה הזאת תהא חלק משלכם, תהיו אתם חלק מאותה שירה של תורה, ואשר על כן אין אדם יוצא בתורה שבאה לו בירושה, אלא כל אדם צריך לשיר את השירה הפנימית הזאת בעצמו, כל אדם חייב להיות חלק מהתורה כמו שהתורה היא חלק מכל אדם.

35 באהבתו ד' או מיראתו, אבל מי שאין בו אחד משנים אלו רק משום דכבר רגיל יצבו והרגל נעשה לו טבע וקשה עליו הפרישה זה לא ילמד לבניו תורה ולא ירגיל אותם בה, כי גם הוא כבר היה פורק עול התורה והמצוות אם לא שהיה רגיל בו, ולכן כחוב (לפני לב) מן שימו לבכם לכל הדברים אשר אנכי וכו', ובמדרש צריך שיהיה עינו ולבו לדברי תורה, היינו שיהא עובד ד' בלב ועינו ולבו חמיר שם, כי היא חיינו וכו', ומסיים אשר תצום את בניכם וכו', שאם יהיה עיניהם ולבם לדברי תורה יצו גם בנייהם לשמוע ולעשות. והנה מי שמקיים המצוות משום שהרגילו אותו אבותיו בהם, אם היה עומד לפני הר סיני לקבל עליו עול התורה לא היה רוצה לקבל התורה, כי עכשיו שכבר קבלהו אינו מקיים רק מפני שאבותיו קבלו והרגילו אותו בהם, ויפה אמרו כל המלמד את בנו תורה מזה נראה כי נפשו חשקה בתורה ומלמד בנו ומגדלו לתורה למען ילך אורחות חיים כאלו קבלו מהר סיני שאם היה עומד שם היה מקבל עליו עול התורה מחדש:

וכמה דכתבו נראה להחמיק ולתת טעם למצוות בתיבת ספר תורה שכל אחד מצוה עליו לכתוב ס"ת מחדש, להראות כי אינו מקיים התורה משום מנהג אבותיו שהרגילו אותו בו, אלא שמקבל עליו התורה והמצוות ככל לבו מחדש. ויפה אמרו ז"ל כל הכותב לו ס"ת כאלו קבלו מסיני, שבוה נראה כי היה מקבלו מסיני כשהיה עומד בתחלת קבלתו, והשתא אתי שפיר דאמר רבא אעפ"י שיש לו ס"ת מאבותיו מצוה לכתוב משלו, שלא תהיה התורה כמצוה אנשים מלומדה מאבותיו, ואתי שפיר:

המצוה דברים כט נצנים התורה 1606 סופר וילך כתב 34 תרצה

דושה בודאי יגולם לכל עליהם ולכונתם, ולכן יכלו לקבל על הזויות הבאים לקיים כל התורה ספני שהתורה היא רק ליישר את המדות ולהריר בדרך ישרה שלא ישחק בתאות הגשמיות ושיבא להשלים תכלית כונת מה שברא ה' את האדם כמיש (סימן ל טו) ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב (כ) ובחרת בחיים למען תחיה אתה תדע, ונאמר (סימן 12) ויצונו ה' לעשות את כל החקים האלה לטוב לנו כל החיים וכמיש (שם בה) וצוהת תחיה לנו כי נשפנו לעשות את כל החקים האלה והרבה מקראות כאלה, האם יש לספק שהאבות עליהם למוש לטובת הבנים להביאם לחיי הנפש והגוף. כי השי"ת בורא כל המציאות ומצביא על המעשים ונבדו נפש כל חי ואם יסלק השגחתו רגע את התורה כל הבריאה אפס ואין, אם הוא יצוה זכר, ויתכן שיוצרו לזה הסכמת המצוה ז' כמיש (יהושעא כ ל) חי אני נאם ה' אם לא ביד תזקק גוי אמלך עליכם, ואולם ענין הברית וקבלת ישראל התורה לא מגני שיהיו יכולים לעכב אלא מגני שחשק ה' לזכותם שיהיה דברו חזק וקיים להם, לכן השתלש שהם בעצמם יתחייבו וישתעבדו לעשותם, ויקבעו הדברים בלבם בקבלת חזקה ואמתית, ממילא עיני יחיו חזרים ונשפנים גם בנשיות זויות הבאים, כי צדור התקן אשר בנשפם פועל גם על יו"ת, כמו שטבע האם וכה המדמה שבה יספול על העובר אף שהוא נפש מי בפי' וכיש מה שנשרש בצדור אמתי בבת הנפש שיהיה שמור לזרומה, גם בנשיות יו"ת, תועלת הב' כי בכל עת שיתעורר האדם לקבל עליו עול עבודתו ככה יצדור ה' לגדו מדת סובו, להיות לו לאל ולהעלותו לגרם המעלות ויבטיח להשפיע לו כל טוב על לעתיד אף כי יודע ה' שיעשה את"כ שלא כמצוה, ולכן הברית שברת ה' עמם הוא להועיל לענין החסא, בד' דברים. א) כי לולא הברית היה נבדו שעובדי צדונו יענישם מהר. ב) להענישם כפי שראוי להעניש ממרה רצונו, ואו לא היה טסק ביד החוסא לנבדו אל התשובה מגני שהעניש התפור והבאי עליו במהרה לא היה עוון

עמי הפשט קאי על פסוק דלעיל ומה כאלו אמר בסוף פסוק הזה אנכי בורא את הבריות וגו', ומוכן שלא יתכן כריתת ברית עם אשר אינו מה. לכן בהכרח שאשר אינו מה המה ש"ב או מיצאי הליצים של אלו אשר ישנו מה ועמהם כרת הברית והמה קבלו גם על זרעם ועל כל הנולדים, עדיה (אסתר ט כז) קימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם ועל כל הנולדים עליהם. ומה שאמר ולא אהלם לבדכם וגו' דמשמע שגם עם אחרים הוא כורת את הברית, מי לא אהלם לבדכם בשביל עצמכם, רק אהלם גם כעז אשר אינו מה שהם זויות הבאים והמפרשים האריכו בהבנת הדבר איכבה ויכלו האבות לקבל חוב על זרעם, הלא עיקר האדם הוא הנפש ואין שום התקשרות בין נפש האב עם נפשות יוצאי הליצה, לכן הוברתנו להאריך מעט להסביר קבלת התורה שקבלו האבות גם כעז זויות הבאים עפ"י כמה פעמים: א) מקצת אמונתו שהנפשות המה הנשמות חיים וקיימים בניו מרופים קודם שיבואו לגוף האדם, וגם אחריו מות האדם ישאריו לגוף אף לא עשו בתוכם בגוף דבר שצ"י תכרה מארץ החיים, וכל הנשמות הנעמדות להיות בגופי בניו היו במקום ברית הר הרוב וברית ערבית מראש וקבלו להיות שומרים התורה, ואף שאין הנשמה יכולה לקיים התורה מבלעדי בגוף אבל הלא אבות הנפשים שהיו אז קבלו והתחייבו עליהם, ויודע שאף גם כעז השדה ובורע האנמה יש בכוח כל מה שיצאנו ויתגול מהם עד סוף כל העולם, וממנו יכלו לקבל חוב על הכה הנה העצור בהם, מפני שכל ענות האומרים שלא יוכל לקבל על זויות הבאים הוא מגני שאין התקשרות לגופם האב עם נפשות יוצאי הליצה ואין לו שייכות גם בהנפשות, ואחרי שהנשמות קבלו עליהם לקיים, לזה יצורף גם קבלת האבות על הנפשות, שיש לו שייכות בהם ע"י כחות הנעצרים בהם עד סוף כל הזויות. ב) החקירה אם יכולים לקבל גם לבניהם אחריתם הוא רק על דבר שהוא חוב להם, אבל על דבר שהוא לו לזכות

ועתה כתבו לכם את השירה זאת וכו', אמרתי לפרש הא ראמר רבא (מסכתין כ"א) אעפ"י שיש לו ספר תורה מאבותיו מצוה לכתוב משלו וגם הא דאמרו חז"ל (מנחות ג) כל הכותב לו ס"ת כאלו קבלה מהר סיני, ומקמי' דחק משום דטרור כולי האי ודאי היה מטריח ג"כ לקבלה מסיני:

וג"ל לתת תכלין בהקדמת שאמרתי במק"א בהא דאמרו (מסכת כ"א) כל המלמד את בנו תורה כאלו קבלה מהר סיני, ונ"ל כי יש ג' מדרגות במקיימי מצות השי"ת, יש עובד מאהבה ויש עובד מיראה, ויש אשר אין עושים רק מפני שרגילים בהם והרגל נעשה טבע, ומנהג שנהגו אבותיהם מקטנותם בידיהם ככל ענין דברי רשות שרגיל אדם בו מקטנותו, וקרא קצוות ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה וישיה כע, ין, והנה מי שעובד מאהבה או מיראה מלמד לבניו ושמרו דרך ד' לעשות צדקה ומשפט

37

In the opening address to the first *Yarchei Kallah* after the Ponevezher Rav passed away, Rabbi Shmuel Rozovsky, one of the legendary *Roshei Yeshivah* of Ponevezh, memorialized the Ponevezher Rav by sharing with those in attendance a beautiful insight from him.

We read in *Sefer Yehoshua* that a man brandishing a sword suddenly appeared before Yehoshua on the night before the Jewish people attacked Jericho.

Yehoshua asked the man, "Halanu atah, im letzaranu — are you with us, or with our enemies?" (*Yehoshua* 5:13).

The man answered, "No, for I am the commander of Hashem's legion; atah basi — now I have come" (*ibid.*, 5:14).

The Talmud (*Megillah* 3a) explains this cryptic dialogue.

The man — or, as we read in *pasuk* 14, the angel — rebuked Yehoshua for two iniquities: For skipping the daily afternoon offering that day, and for not encouraging the nation to study Torah that night.

Yehoshua asked the angel which of the two iniquities was more significant, and the angel replied that the lack of Torah study was more pressing.

38

How does the Talmud's explanation fit into the words of these *pesukim*?

Tosafos explains that Yehoshua and the angel were conversing in code.

When Yehoshua asked the angel, "Are you *lanu* — with us," he meant to ask whether he came to rebuke him for the lack of Torah study, based on the association of Torah and the word *lanu* in the *pasuk*, "Torah tzivah lanu Moshe — The Torah that Moshe commanded us" (*Devarim* 33:4).

The angel's reply — "Atah basi — now I have come," — was a reference to the nation's laxity in Torah study, for we find the word *atah* associated with Torah in the *pasuk*, "Ve'atah kisvu lachem es hashirah hazos — So now, write this song for yourselves."

Putting aside the question of why the angel and Yehoshua spoke in code, there is another oddity that the Ponevezher Rav points out: Why couldn't the angel use the same code word as Yehoshua? If Yehoshua already originated the code word "*lanu*" to refer to Torah, why couldn't the angel stick with that word? Why did he switch to "*atah*"?

Yehoshua was surprised that the angel would rebuke him for allowing the people to spend the night resting, said the Ponevezher Rav. A nation that was about to make its first attempt to conquer *Eretz Yisrael* needed to get a good night's sleep.

The angel was not satisfied with Yehoshua's explanation for the laxity in Torah study, because there are two aspects to Torah study. There is an obligation to study Torah, as we read in the verse, "The Torah that Moshe commanded us." There can be very valid reasons not to fulfill an obligation. Perhaps one of the best excuses not to fulfill the obligation to study Torah was the obvious need to rest before conquering *Eretz Yisrael*.

But there is another part to Torah study. Torah is considered a song, as we see in the verse "So now, write this song

40

for yourselves." Did you ever hear someone trying to excuse himself from singing a song? A song comes from the soul; it conveys an inner feeling of closeness and yearning. If a person feels that yearning, he sings; if not, he does not need to excuse himself for singing. Furthermore, singing is pleasurable. Even a person who claims to be too exhausted to do anything else has enough energy to stay up until the wee hours of the morning at a *kumzitz*.

The angel's response negated Yehoshua's excuse, and at the same time, left us with a demanding message for all time.

If we consider Torah study an obligation — a "chore" of sorts — then we can find many excuses to free ourselves from that obligation. Sometimes we are too tired or busy to make time for Torah. Sometimes we simply can't concentrate when we sit down to learn.

These may be valid excuses not to fulfill the obligation to study Torah. But Torah study should not seem like an obligation to us, we should consider it to be a heartfelt song. If we internalize the feeling that Torah is like a song, we won't find reasons to excuse ourselves from Torah study; we will use every available moment to sing the sweet song of Torah.

הרב א. א. רוסלר - חתן הרב מנחם פרידמאן

"מעצמו" למד תורה

41

נמצא שגם אחר מתן תורה צריכים לנו לעשות קבלת התורה בעבודתנו ובחיבתנו אנו. משל למה הדבר דומה: אדם בריא הרוצה לאכול חליץ ונוטל את המאכל ואוכל. מי שהוא חלש או קטן, נצרך הוא לאחרים שיאכילו אותו. אבל גם הם יכולים רק לשים המאכל בפיו; לבלוע — צריך הוא בעצמו. האדם הבריא שבמשל מסמל את מדרגתו של אברהם אבינו ש"מעצמו" למד תורה. הוא למד מכותח הנפש שבו ומכחות יצרו, ומהם הכיר הדרוכים האמתיים לעבודת ה' — בבחינת "ומבשרי אחזה אלוהי". האדם הייגו עולם קטן, היינו שכלולה בו כל הבריאה ממש. שהיא שמותיו של הקב"ה — צירופי כל הגילויים. והיינו בבחינת תורה כי "איסתכל באורייתא וברא עלמא". נמצא שהגיע להשגת התורה מבלי מתן תורה. משמע מזה שמי ששאיפתו לאמת יבקע את מחיצות היצור, וכיון שגילה האמת בתוך עצמו, יכול הוא למצוא בעצמו את כל התורה לכלייה ופרטייה. במדרגה נמוכה מזה שלח השי"ת את משה רבינו ע"ה להוריד את התורה לארץ כדי שנוכל להשיגה ולקבלה גם במדרגה פחותה — בבחינת "ארץ" זהו גדר מתן תורה — "שימה בפיהם" אבל לבלוע אותה לתוך לבנו זה עדיין תלוי בנו.

42 ה"ה שנה 5-בן

וכזה שפיר מובן מה שאמר הכותב ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמודה את בני ישראל שימה בפיהם, שבני ישראל יעסקו בתורה ה', ועל ידי זה לעד בבני ישראל היינו שהתורה הקדושה יהי' להם לעד שהם בנים למקום, שלאחר שלמדו תורה מפי הגבורה והם עוסקים בתורה הם נעשים בנים למקום.

43

ומטעם זה אמר הכותב ועתה כתבו לכם את השירה הזאת, שהיא התורה כותבה, ולא די בכך שילמדו את התורה כעל פה, כי מכיון שהתורה היא עזרת, תחת העדות בשטר שיש לה קול, ומטעם זה אף נקראת התורה שירה, כי שירה הוא דבר שיש בו פרסום, על דרך ש"מאנו בשירת הבאר (נחמנו פה ט) או ישיר ישראל וגו' עלי באר ענו לה, שנאמרה השירה בקול גדול, וביקש הקב"ה שתהא העדות על ישראל שהם בניו של מקום כפרסום רב ובקול גדול, ועל ידי זה ידעם עלינו ויסייר כל המשטינים וכל המקטרינים מעלינו ומעל כל ישראל.